

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

Akavan Erityisalat ei kannata esityksen etenemistä esitetystä muodosta.

Esityksen julkilausuttuja tavoitteita ovat koulutus- ja oppimistason nostaminen oikeudenmukaisella tavalla, yksilön koulutuspolkujen tukeminen ja joustavoittaminen sekä jatkuvan oppimisen mahdollistaminen. Nämä tavoitteet näemme erittäin tärkeinä ja kannatettavina. Mielestämme hallituksen esitysluonnos ei kuitenkaan vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin.

Esityksessä ehdotettu maksullinen tutkintoväylä ei tue koulutus- ja oppimistason nostotavoitetta eikä ratkaise työelämän keskeisiä osaamis- ja kohtaanto-ongelmia. Sen sijaan se sisältää merkittäviä riskejä yhdenvertaisuuden ja koulutusjärjestelmän toimivuuden näkökulmasta.

Akavan Erityisalat katsoo, että osaamistason nostaminen on välttämätöntä maamme sivistyksen, tuottavuuden ja kilpailukyvyn kannalta. Koulutustarjontaa tulee kuitenkin lisätä hallitusti ja vaikuttavasti. Ratkaisujen tulee kohdistua erityisesti niihin ryhmiin, joilla ei vielä ole korkeakoulututkintoa. Nyt esitetty malli kohdistuu pääosin työssäkäyviin jo tutkinnon suorittaneisiin. Tämän vuoksi sen vaikutus uusien osaajien määrään jäisi todennäköisesti vähäiseksi, eikä se merkittävästi helpota työmarkkinoiden osajapulaa.

Esitys lisää koulutukseen pääsyn riippuvuutta yksilön taloudellisesta asemasta. Maksukykyyn perustuva valikoituminen koulutukseen ei optimoi osaamisen allokointia työmarkkinoilla. On riski,

että koulutukseen hakeutuminen ohjautuu taloudellisten resurssien, ei osaamispotentiaalin perusteella, jolloin osaamispotentiaalia ei voida hyödyntää täysimääräisesti.

Suomalaisen yhteiskunnan keskeinen vahvuus on ollut mahdollisuus kouluttautua ja edetä osaamisen perusteella. Esitys voi heikentää koulutuksellista yhdenvertaisuutta, lisätä koulutuksen periytyvyyttä ja kaventaa sosiaalista liikkuvuutta. Nämä vaikutukset ovat ristiriidassa suomalaisen yhteiskunnan ja maamme työmarkkinoiden pitkäjänteisen kehittämisen kanssa.

Työelämän osaamistarpeet muuttuvat nopeasti, tarve kohdistuu usein spesifiin osaamiseen, ei kokonaisesti tutkintoihin. Työikäisille, niin vakituisissa kuin määräaikaisissa työsuhteissa oleville sekä työttömille tarvitaan tutkintojen suorittamisen rinnalle joustavia osaamisen vahvistamisen ja oppimisen mahdollisuuksia. Osa näistä voisi olla myös maksullisia.

Esitetty malli ohjaa resursseja pitkiin tutkintoihin, eikä se lisää riittävästi työelämälähtöisiä, joustavia ratkaisuja. Näin ollen se ei vastaa tehokkaasti työmarkkinoiden osaamistarpeisiin.

Mielestämme työmarkkinoiden näkökulmasta vaikuttavampia keinoja vastata esityksessä asetettuihin tavoitteisiin olisivat seuraavat:

- Vahvistetaan täydennys- ja erikoistumiskoulutusta.
- Lisätään mahdollisuuksia suorittaa lyhyitä, työelämälähtöisiä ja joustavasti toteutettuja oppimiskokonaisuuksia työn ohessa.
- Kehitetään osaamisen kehittämiseksi oikein suunnattuja taloudellisia kannusteita ja poistetulle aikuiskoulutustuelle korvaava järjestelmä (esim. verovähennykset, osaamisetelit).

Esitys on ongelmallinen myös oppilaitosten henkilöstön näkökulmasta. Sama henkilöstö tuottaisi todennäköisesti avoimen opetuksen ja tarvittavat lisääntyneet tukitoiminnot. Henkilöstöä koskevaa vaikutusarviointia ei ole tehty riittävästi. Tämä on merkittävä puute, kun ottaa huomioon, että korkeakoulujen henkilöstö työskentelee osin jo nykyisen työmäärän vuoksi jaksamisen rajoilla.

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

-

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

-

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

-

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

-

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

-

Muut huomiot ja näkökohdat

-

Palola Mikael
Akavan Erityisalat AE ry